

СТАНОВИЩЕ
за
дисертационния труд на Ива Иванова Иванова
на тема
**‘МИТЪТ ЗА ЗЕМНИЯ РАЙ В ТУРИЗМА. СОЦИОКУЛТУРНИ И
АНТРОПОЛОГИЧЕСКИ АСПЕКТИ’**
за присъждане на образователната и научна степен ‘ДОКТОР’

Представеният за защита дисертационен труд на Ива Иванова, редовен докторант в катедра Културология, Факултет по изкуствата, ‘Неофит Рилски’, е посветена на интригуваща тема, в която се преплитат взаимни зависимости между такива съществени социални явления като туризъм, свободно време, хедонистично потребление, постмодерна ситуация. Проблематиката е на тема и принадлежи на област, интересът към която нараства – имайки предвид изследванията в полето на консумативната култура и постмодернизма. Същевременно темата за мита за земния рай в туризма е малко изследвана в българската хуманитаристика понастоящем, включително и в областта на теорията на туризма. Авторката следва убеждението, което води изследователския и проект: *чрез описание на туристическия мит за земния рай, и ,как той ,се проявява, пресъздава, ре-контекстуализира, и консумира в модерен и постмодерен контекст’*. На тази база тя се стреми да обоснове тезата за отношението към мита за земния рай като ключов фактор в *,туристическо въображаемо’*. По-нататък авторката илюстрира основни тенденции в развитието на туризма при прехода му от модерен (масов) тип към пост-модерен (диференциран) туризъм. Всичко това може да бъде видяно още с извеждането на самото заглавие, а също така и в изграждането и логиката на цялостния текст.

В първата глава на дисертационния труд, **„Митове в туризма: теоретична рамка“** централно място е отредено на въздействието на културологичните обсъждания в туризма и в осмислянето му от позицията на постмодернистки, обективистки, конструктивистки и екзистенциалистки подходи. По-нататък се разсъждава по посока на фигурата на туриста, по-специално постмодерния турист, като се откроява разликата между модерния и постмодерния вид.

Очертана е спецификата на туризма през призмата на преживяването и въобразяването. В рамката, в която се изяснява постмодернизма се цитират важни автори по темата. Проследен е голям обем от литература и коментари, което показва, че дисертантката познава и използва част от утвърдените автори, съществените източници

и изследванията по темата, което е важно за постигането на поставените цели на дисертационния труд.

В епохата на постмодерното и виртуалната реалност делът на репродуцираното и симулацията се увеличава, което има за следствие нарастване на търсенето на автентичност, припознаваща истинското и бъдещото доверие в противовес на масовото, неистинското, размноженото, клонираното. И в двата случая - при потребността от изживяване на оригинала, аурата, от една страна и при потребността да се проследи, да се усети автентичното –става дума става дума дефицит в условията на симулираната реалност и икономиката на преживяванията. От друга страна, автентичното също може да се симулира и репродуцира, а темата е добре утвърдена стратегия в областта на туризма, така и в маркетинга и рекламата.

Множеството определения за мита тръгват както от различни възгледи за функцията на митологията, така и от разнообразните научни перспективи. Във втората глава "**Митът за земния рай в туризма**" се разсъждава върху различните проявления на мита и по-специално върху мита за земния рай. Както посочва Роланд Барт митът *„не е нито лъжа, нито искрено признание: той е изкривяване*‘, като съвременният мит представлява своего рода натурализация на социалното. По-конкретно митът се определя *„от начина, по който изразява своето послание”*(Барт), което пък оказва влияние при формиране имиджа на туристическите места, защото от решаващо значение е, как се казва. Дисертантката интерпретира митическото послание за земния рай, насочено към преживявания по екзотика, носталгия, ерзац-носталгия, идеализиране на исторически и съвременни места и събития и др., превърнали се в съществен елемент от туристическото предлагане.

Третата глава **Земният рай и тематичните паркове – конструиране на земния рай** Ива Иванова се насочва към конкретизиране на теоретичните постановки чрез анализиране на избраните от нея примери за туристически дестинации. Урбанизираният начин на живот с формите на труд и откъснатост от природата, особено в съвременните градове, принуждава да се търсят отдушници от логиката на всекидневния живот. Тематичните паркове представляват такива обособени пространства за рекреация и прекарване на свободното време. Превръщането им в популярно масово развлечение на модерния и/или постмодерния човек и бързото им възприемане в България разкриват една значителна степен на постмодернизация на българското общество поне по отношение на тази страна от туризма. За доброто

прекарване на времето на посетителите се грижат различни сценарии и фантазии от симулационната култура на увеселителната индустрия.

Бих отправила и следния въпрос във връзка с атракцията от село Равадиново. : В каква степен замъкът ‚Влюбен във вятъра‘ може да служи за пример на преход от масов към постмодерен туризъм, и дали неговите посетители биха могли да бъдат характеризирани като постмодерни.?

От формална гледна точка, работата би спечелила ако снимките се поставят в отделни приложения.

.Цялостното изследване в дисертацията за мене е успешно. В резултат на анализа на проучения изследователски и теоретичен материал, както и визуални източници, Ива Иванова реализира целите и задачите на дисертационния труд, очертавайки проблемни полета по темата. От методологическа гледна точка, трудът е ясен и отговарящ на изискванията – личи добра културоложка подготовка при очертаване на явленията. Резултатите, получени в дисертацията, съдържат възможности за по-нататъшни сравнителни изследвания в областта на туристическата теория. В автореферата коректно и точно е представено съдържанието на дисертационния труд и са изведени и развити изследователските идеи, като напълно подкрепям формулираните и описани от докторантката приноси.

В заключение, въз основа на изтъкнатите достойнства на докторантката и на приносните моменти в нейното дисертационно изследване, убедено препоръчвам на членовете на Научното жури да присъдят на Ива Иванова образователната и научна степен „Доктор“ по Теория и история на културата, научно направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

София,
20.07.2020

Подпис:
доц. д-р Татяна Стоичкова